

Манілов Юрій
студент 47 групи
соціально- психологічного
факультету
Науковий керівник:
доктор політичних наук
доцент кафедри філософії
ЖДУ ім. І. Франка
С.В. Рудницький

МІСЦЕВІ ВИБОРИ В ПОЛЬЩІ: ЕВОЛЮЦІЯ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ

Статтю підготовлено у рамках міжнародного семінару Інституту соціології Варшавського університету (проф. Славомір Лодзінський) і Соціально-психологічного факультету Житомирського державного університету імені Івана Франка (доц. Сергій Рудницький, доц. Ольга Савиченко)

Одним із найважливіших компонентів демократії є вибори до представницьких органів, у тому числі – місцевого рівня. В якості «спадку» від Радянського союзу Україна отримала міцну, централізовану систему влади, яка характеризується сильною залежністю органів місцевого самоврядування від центральних органів. З огляду на останні політичні події та ситуацію в країні в цілому, гостро постає питання про децентралізацію влади та створення принципово нової системи взаємодії місцевих громад з центральними органами влади, яка базуватиметься на принципах побудови громадянського суспільства, субсидіарності, ефективності, прозорості, відкритості, підзвітності та гнучкості [1, с.130].

Такі реформи потребують вольових та рішучих кроків від українських політиків, аби в короткі строки здійснити те, на що не спромоглися за більш ніж два десятиліття незалежності країни. Однак Україна – не перша європейська держава яка стикнулася з гострою потребою у децентралізації. Тому українські політики мають змогу спиратися на досвід вже впроваджених змін інших країн.

З проблемою надто централізованої системи влади свого часу стикнулася Республіка Польща, тому досвід реформування системи самоврядування Польщі набуває особливого значення.

Проблемам місцевої реформи у Польщі присвятили свої роботи Г. Горжелак, М. Гринишин, М. Камінська, М. Кобельська, Є. Корчак, М. Лендъєл, В. Моравський, Є. Регульський, П. Свяневич та ін. [2, с. 255].

Але недослідженою є проблема еволюції місцевих виборів у контексті місцевого самоврядування, тому метою нашої статті є висвітлення питання системи виборів до органів місцевого

самоврядування - виборів до місцевих рад та виборів голів місцевих рад.

У 1989 році відбулися перші демократичні вибори до сейму та сенату. Перемогу на парламентських виборах отримали демократичні сили, а це означало, що країна стала на поріг великих трансформацій: від авторитарної влади до демократичної, від номенклатури до плюралізму політичних еліт, від монополії адміністративної влади до територіального самоврядування [3, с. 41]. Відбулися зміни у виборчому законодавстві - 8 березня 1990 року ухвалено Закон «Про територіальне самоуправління».

Перші демократичні вибори до рад органів місцевого самоврядування відбулися згідно цього закону 27 травня 1990 року. Після 50-річної перерви вибори відбулися до воєводських і гмінних рад, що було справжнім відродження місцевого самоврядування в Польщі. У містах та інших адміністративних одиницях з населенням більше 40 000 осіб вибори проводились за пропорційною системою по багатомандатним округам, а у малих містах, містечках та селах депутати обирались звичайною більшістю голосів по одномандатних округах в один тур. Виборів війтів, бурмістрів та президентів міст, так само як і воєвод, окремо не проводили. На ці посади обирались особи з числа членів новостворених рад самими радами [4].

Наступні вибори до місцевих рад були проведені через 4 роки після перших, 19 червня 1994 року. Проводились вони за тією ж самою системою, що і попередні. Вибори засвідчили значне посилення впливу великих партій у багатомандатних округах. Це пов'язано з тим, що у 1993 році до виборчого законодавства було додано пункт про введення 5% прохідного бар'єру для партій та 8% - для коаліційних об'єднань. Таким чином польські парламентарі намагались позбутися надмірної розпорошеності політичних сил, яка виникла в результаті перших виборів [5]. Як результат, близько 30% виборців віддали свої голоси за партії, які не потрапили до рад.

Напередодні вступу до Євросоюзу, у 1997 році в країні почали впроваджувати велику адміністративну реформу під назвою «Європа Регіонів». Вона передбачала триступеневий територіальний поділ території Польщі на воєводства (регіональний рівень), повіти (субрегіональний рівень) та гміни (базовий рівень). Саме такий поділ має історичні передумови і витікає із традицій місцевого самоврядування XIII століття, коли польські міста почали отримувати магдебурзьке право. Кількість воєводств було скорочено з 49 до 16. Таким чином, на наступних чергових виборах 11 жовтня 1998 року, вибори проводилися до ще одного представницького органу – повітових рад. Ці вибори можна назвати переломними, адже за своєю суттю вони були своєрідним підсумком 8-річної роботи над виборним законодавством і проводилися в рамках іншого територіального устрою країни [6].

Новий, триступеневий територіальний поділ передбачав також триступеневий поділ органів влади, а отже і голосування до місцевих рад відбувалося за трьома різними бюлетенями: до ради гміни, до ради повіту та сеймика (ради) воєводства. Сама виборча система не зазнала серйозних змін. Змінився лише показник населення, що визначав тип виборів. Так, у гмінах з населенням менше 20 000 чоловік вибори відбувалися в одномандатних округах звичайною більшістю голосів. У гмінах, в яких проживало більше 20 000 осіб, голосували за пропорційною системою по багатомандатним округам, з підрахунком голосів за методикою д'Онта. У повітах та воєводствах голосували так само, як і у великих гмінах. Так само, Як і у виборах до сейму, на місцевих виборах було впроваджено 5% бар'єр.

20 червня 2002 року в силу вступив Закон «Про безпосереднє голосування за войтів, бурмістрів та президентів міст». Тому 27 жовтня 2002 року на виборах до органів місцевого самоврядування Республіки Польща громадяни голосували як за депутатів місцевих рад, так і за голів відповідних рад. Варто зазначити, що вибори голів місцевих рад проводили у два тури. Другий тур передбачав повторне голосування за войтів, бурмістрів та президентів міст, оскільки на цю посаду призначали тільки за результатами голосування за абсолютною більшістю. Польські законодавці припустили, що провівши додатково прямі вибори войтів, бурмістрів та президентів міст, можна підвищити явку виборців, яка зазвичай становила менше 50%. Однак такий крок не був успішним, оскільки ніяк не вплинув на низьку явку виборців [7].

Наступні чергові вибори до органів місцевого самоврядування відбулися 12 листопада 2006 року (I тур) та 26 листопада 2006 року (II тур). За час, що пройшов з останніх виборів ніяких змін до виборчого законодавства не відбулося. Те ж саме можна сказати і про чергові вибори до органів місцевого самоврядування 21 листопада (I тур) та 5 грудня (II тур) 2010 року.

Останні вибори до органів місцевого самоврядування в Республіці Польща відбулися 16 листопада (I тур) та 30 листопада (II тур) 2014 року. Їхньою особливістю було те, що вони проводились на підставі нового Виборчого кодексу від 12 серпня 2011 року. Найбільш революційною зміною у виборчому процесі стало впровадження одномандатних округів у малих (з населенням менше 20 000 осіб) гмінах. Від того часу усі вибори до представницьких органів місцевого самоврядування Республіки Польща проводяться за пропорційною системою у багатомандатних (більше 20 000 виборців) або одномандатних округах (менше 20 000 виборців).

Отже, перші вибори до органів місцевого самоврядування було проведено у 1990 році. До 2014 року пройшло 6 каденцій депутатів, триває 7 каденція. Найбільше на виборчому процесі відобразилася адміністративна реформа 1998 року, адже крім виборів у ради гмін

та сеймики додалися ще вибори до рад повітів. Починаючи з 2002 року введено пряме голосування за голів місцевих рад, тобто войтів, бурмістрів, президентів міст та воєвод (до цього голів обирали відповідні ради). Вибори проводились у два тури. Для перемоги кандидат мав набрати абсолютну більшість голосів. Подальші вибори проводились без змін у виборчій системі.

Література

1. *Байрак С.* Шляхи оптимізації функціонування органів місцевого самоврядування України в контексті досвіду Республіки Польща // *Studia Politologica Ucraino-Polona*. Випуск 2. – Житомир-Київ-Краків: ФОП Євенок О. О., 2012. - 206 с.
2. *Байрак С.* Місьцеве самоврядування Республіки Польща: особливості становлення та засади функціонування // *Studia Politologica Ucraino-Polona*. Випуск 3. – Житомир-Київ-Краків: ФОП Євенок О. О., 2013. - 372 с.
3. *Бузарин Н.* Польща: десять лет по пути реформ/ Н. Бухарин, И. Синицина, Н. Чудакова // *Новая и новейшая история*. – 2000. – №4. – С. 38-57.
4. 27 maja 1990 r. Wybory samorządowe. Pierwsze w pełni wolne i demokratyczne wybory w III RP [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://nowahistoria.interia.pl>
5. O Wybory samorządowe 19 czerwca 1994 r. [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://tnsglobal.pl>
6. Wybory samorządowe w 1998 [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.academia.edu>
7. Система органів місцевого самоврядування Республіки Польща [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.oblrada.ks.ua>
8. Корчак Є. Адміністративна реформа в Польщі: спроба оцінки / Є. Корчак // *Економічний часопис*. – 2001. – №1. – С. 13-18.

Нежинська О.О

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології управління
ДВНЗ «Університет менеджменту
у освіті» НАПН України,*

Тименко В. М.,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та
технологій соціальної роботи
Інституту соціальної роботи та
управління НПУ ім. М. Драгоманова*

КОУЧИНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСОБИСТІСНОМУ ЗРОСТАННІ КЕРІВНИКІВ ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Професійний розвиток та особистісне зростання керівників освітніх організацій пов'язані з вирішенням ряду сучасних питань